

М.П. КОРНЕЙЧУК

(100 років від дня народження)

Корнейчук Микола Павлович — відомий український математик, доктор фізико-математичних наук (1964), професор (1965), академік НАН України (1997). Народився 22 січня 1920 р. у селі Бобрик (нині Гомельська область, Білорусь). Після закінчення семирічної школи в 1935 р. вступив до Гомельського індустріально-педагогічного технікуму. Закінчивши його в 1938 р., працював вчителем математики у школі міста Турова Гомельської області. З 1940 р. М.П. Корнейчук проходив строкову службу в Радянській армії, учасник Другої світової війни, був двічі поранений. За мужність і героїзм нагороджений орденом Червоної зірки (1944) та медаллю «За перемогу над Німеччиною» (1945), згодом став кавалером ордена Вітчизняної війни I ступеня.

У 1949 р. М.П. Корнейчук звільнився в запас і переїхав із сім'єю у місто Павлоград Дніпропетровської області, де працював учителем математики в середній школі, паралельно навчався на заочному математичному відділенні Дніпропетровського державного університету. В 1955 р., отримавши диплом з відзнакою, Микола Павлович вступає до аспірантури на кафедру математичного аналізу Дніпропетровського університету. Його науковим керівником був М.Д. Калашников, який ознайомив свого аспіранта з ідеями теорії наближень, яка розроблялась у Дніпропетровську ще в довоєнні роки А.М. Колмогоровим та С.М. Нікольським. Згодом саме академік Нікольський став для М.П. Корнейчука науковим наставником. В 1959 р. М.П. Корнейчук захистив кандидатську дисертацію «Некоторые вопросы приближения периодических функций тригонометрическими многочленами». Після закінчення аспірантури залишився на кафедрі, працював асистентом (1958—1960), доцентом (1960—1962), завідувачем кафедри (1963—1974). У 1963 р. захистив докторську дисертацію «О наилучшем равномерном приближении непрерывных функций». У 1972 р. М.П. Корнейчука було обрано членом-кореспондентом АН УРСР, а в 1974 р. Микола Павлович переїхав до Києва, де очолював до 2001 р. відділ геометричної теорії функцій та топології (з 1987 р. — відділ теорії наближень) в Інституті математики АН УРСР. Працюючи в Києві, М.П. Корнейчук не втрачав зв'язків

із Дніпропетровським університетом, продовжував очолювати та координувати дослідження з теорії наближень у цьому закладі.

Наукові праці вченого стосуються екстремальних задач теорії наближення, проблем оптимізації та сплайн-апроксимації. Розв'язав відому задачу Фавара про точні значення найкращих рівномірних наближень тригонометричними поліномами класів Гельдера (1961), розробив нові методи розв'язування екстремальних задач, за допомогою яких отримав результати з наближення класів функцій поліномами і сплайнами; дослідив можливість реалізації найкращих наближень на класах функцій за допомогою лінійних методів.

Автор багатьох наукових праць, серед яких монографії «Экстремальные задачи теории приближения» (1976), «Аппроксимация с ограничениями» (1982), «Сплайны в теории приближения» (1984); «Точные константы в теории приближения» (1987) та ін.

М.П. Корнейчук підготував 8 докторів і 30 кандидатів наук, був заступником головного редактора «Українського математичного журналу», членом редколегії журналу «East Journal on Approximations», видання «Праці Інституту математики НАН України». Микола Павлович Корнейчук помер 22 липня 2003 р., похований на Байковому цвинтарі Києва.

М.П. Корнейчук — Заслужений діяч науки і техніки України (2000), лауреат Державних премій України (1994) та СРСР (1973), Премії ім. М.В. Остроградського (2000), нагороджений орденами та медалями СРСР.

*Ю.І. МУШКАЛО, кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»*

В.М. ПЕРЕТЦ

(150 років від дня народження)

Перетц Володимир Миколайович — відомий вчений-літературознавець, доктор російської словесності (1902), професор (1903), академік Петербурзької АН (1914), академік УАН (1919). Народився 31 січня 1870 р. в Санкт-Петербурзі (нині РФ) у сім'ї викладача гімназії. В 1893 р. закінчив Петербурзький університет, в якому був залишений приват-доцентом при кафедрі російської мови та словесності. В 1900 р. захистив дисертацію на ступінь магістра, в 1902 — доктора російської словесності. В 1903 р. переїхав до Києва. В 1903—1914 рр. — професор Київського університету на кафедрі історії російської літератури та мови, водночас у 1906—1910 рр. — викладач на вечірніх історико-філологічних курсах, 1910—1914 — вечірніх вищих жіночих курсах.

В 1908 р. В.М. Перетца обрано дійсним членом філологічної секції Наукового товариства імені Шевченка у м. Львові. Був головою філологічної секції Українського наукового товариства в Києві, редактором «Записок Українського наукового товариства в Києві», з 1915 р. — почесний член Російського бібліографічного товариства. В 1907 р. заснував філологічний семінар, з якого вийшло 30 дослідників історії української літератури. Серед них В. Адріанова-Перетц, В. Розов, С. Маслов, Є. Тимченко, Т. Сушинський, М. Драй-Хмара, П. Филипович, О. Білецький та ін.

В 1914 р. В.М. Перетц переїхав до Петрограда (нині м. Санкт-Петербург, РФ), у 1917—1921 рр. брав участь в організації Самарського університету. У 1921 р. В.М. Перетц повернувся для читання лекцій у Петроградському університеті, яке припинив через хворобу в 1925 р.

У 1919 р. В.М. Перетца обрано дійсним членом Української академії наук. У 1921 р. він заснував Товариство дослідників української історії писемності та мови в Петрограді, яке в 1926 р. в статусі комісії ВУАН мало 31 дійсного члена, 5 членів-співробітників і перетворилося в 1928 р. на філію ВУАН. Очоливши в 1927 р. Комісію давнього українського письменства, академік В.М. Перетц об'єднав для

праці над складанням бібліографії давнього письменства вчених Києва, Ленінграда й Москви.

В ніч з 11 на 12 квітня 1934 р. В.М. Перетца було заарештовано НКВС та направлено для допитів на Луб'янку в Москву як члена контрреволюційної фашистської організації «Російська національна партія». Провину вченого було «доведено» матеріалами слідства та очними ставками. Судили В.М. Перетца разом із М.Н. Сперанським 16 червня 1934 р. Їх засудили до заслання на 3 роки до Саратова (нині РФ). 22 грудня 1934 р. В.М. Перетца було виключено з Академії наук. Помер 24 вересня 1935 р., похований на Воскресенському кладовищі м. Саратова.

Реабілітований 9 липня 1957 року Президією Ленінградського обласного суду, відновлений в АН СРСР рішенням Президії АН СРСР від 30.08.1957 р., що підтверджено Загальними зборами АН СРСР від 23.03.1990 р.

Автор понад 300 праць із літературознавства, джерелознавства, історіографії, археології, бібліографії, з них більше 100 написано під час перебування в Києві (1903—1914). Простежив вплив українських віршів і народної поезії XVII—XVIII ст. на російську літературу, дослідив два типи давньоукраїнського віршування (силабічне — у віршах і драмах та нерівноскладове — у народних думах). У праці «До історії малоросійського літературного вірша» (1902) одним із перших дослідив ритміку, співвідношення поетичних розмірів і засоби римування у віршах Т.Г. Шевченка.

В 2013 р. на будівлі Інституту філології Київського Національного університету імені Тараса Шевченка встановлено пам'ятну дошку на честь академіка В.М. Перетца.

*Ю.І. МУШКАЛО, кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник,
ДУ «Інститут досліджень науково-технічного потенціалу
та історії науки ім. Г.М. Доброва НАН України»*